

MÁŘÍ MAGDALÉNA

Tiskový materiál k filmu

SYNOPSIS

Děj MÁŘÍ MAGDALÉNY se odehrává ve Svaté zemi v prvním století našeho letopočtu. Je příběhem o mladé ženě, která opustí svou rodinu a malou rybářskou vesnici, aby se přidala k novému hnutí. Máří, přitahována charismatickým vůdcem Ježíšem Nazaretským a jeho učením, se spolu s dalšími učedníky vydává na cestu do Jeruzaléma, kde se ocitá uprostřed nově vznikajícího příběhu křesťanství. MÁŘÍ MAGDALÉNA přináší do popředí jedinečnou a fascinující postavu a umísťuje ji do centra největšího původního příběhu.

ZROZENÍ FILMU

Příběh Ježíše Krista inspiroval generace filmařů, od *Evangelia sv. Matouše* Piera Paola Pasoliniho a *Posledního pokušení Krista* Martina Scorseseho až po *Umučení Krista* Mela Gibsona. Tenhle příběh už byl nespočetněkrát umělecky i kulturně ztvárněn a vzbudil spousty vášně. Je to příběh tak bohatý a tak otevřený různým interpretacím, že nikoho nepřekvapilo, že producenti Iain Canning a Emile Sherman, kteří přemýšleli o způsobu, jakým by mohli příběh originálně uchopit, nakonec začali zvažovat jeho převyprávění z úplně jiné perspektivy. Tohle semínko jim do hlavy zasadil archeologický objev.

„Ježíšův příběh už samozřejmě vyprávělo mnoho filmařů při různých příležitostech,” říká Canning. „Objev pergamenových fragmentů v Egyptě a v Řecku, o kterých se tvrdilo, že jde o evangelium Máří Magdalény, v nás probudil myšlenku, že by mohlo být zajímavé vyprávět tento příběh ženy v rámci biblických příběhů.”

„Každá generace má k převyprávění nebo k rekonstrukci příběhů vlastní přístup založený na její současnosti,” pokračuje Canning. „Když děláte film, musíte do určité míry rezonovat se současností, protože jinak nenajdete diváky. Cítili jsme, že tady je prostor k vyprávění příběhu Máří Magdalény – že ženský pohled na tenhle konkrétní příběh života a smrti Ježíše

Krista by byl novou cestou k tomuto příběhu a že by mohl také osvětlit některé současné otázky.”

„Když vyprávíte příběhy, které jsou pro lidi hodně důležité, máte vždycky určitou odpovědnost. Musíte ale věřit scénáři, svému režisérovi a hercům, že do toho vnesou něco nového a svěžího. Věděli jsme, že musíme přiznat, že tohle je pro lidi velmi důležitý příběh, a proto ho musíme vyprávět nejlepším možným způsobem.”

Původní scénář napsala Helen Edmundson, uznávaná autorka divadelních her, která přišla s prvním návrhem a která spojila do příběhu všechny důležité texty, vysvětluje Canning a dodává: „Na scénáři potom pracovala Philippa Goslett, která mu dala filmové rozměry a dodala trochu víc dynamiky mezi uředníky a samotnou Máří.”

Philippu Goslett k projektu přitahovala touha napravit staletí starou křivdu. „Vždycky mě velmi zajímal Ježíšův příběh a cítila jsem, že to, co se dělo Máří Magdaléně a její identitě po staletí, byl výsměch,” říká autorka. „Teď jsem měla příležitost nechat promluvit někoho, kdo byl tak dlouho umlčován. Ten vzrušující nápad podívat se na Ježíšův příběh z ženského úhlu pohledu, byl tím, který to může změnit, který může ukázat, jak by klíčové momenty této cesty mohly vypadat jinak a nakonec jak jinak by býval mohl být zachycen Ježíšův vzkaz, kdybychom ho vnímali ženským vnímáním.”

Producent Emile Sherman dodává, „Máří Magdaléna byla staletí na okraji zájmu a my jsme ji chtěli vrátit na správné místo – do centra Ježíšova příběhu jako klíčového apoštola. Příběh, který vyprávíme, jde k srdcím všech náboženství a vlastně všech lidí. Máří si uvědomuje, že „království” nebo jakákoliv utopie, o kterou se snažíme, musí začít uvnitř každého z nás. Náš duch leží uvnitř nás, na tom samém místě jako láska a laskavost. Mariino poselství je dnes stejně revoluční jako kdykoliv jindy a je to poselství, které, jak doufáme, bude znít silně.”

Výzkum přivedl Goslett na cestu do biblické historie, která představovala další komplikace,

ale která také zdůraznila důležitost příběhu, který je jádrem filmu. „Měli jsme spousty rozhovorů s rabíny, knězi, židovskými historiky, specialisty na Bibli a s archeology a všichni, s kterými jsme mluvili, nesouhlasili s těmi ostatními!“ říká Goslett. „Každý z nich vnímal Ježíšovo hnutí a jeho význam jinak, což bylo fascinující. Co nás ale fascinovalo ještě daleko víc, bylo to, že se všichni bez výjimky shodli, že Máří z Magdaly by měla být považována za učedníka a apoštola.“

Producentka Liz Watts v příběhu pokračuje: „Scénář a produkci ovlivnila spousta různých teologických a historických textů a měli jsme pro film také k dispozici řadu biblických a historických židovských, řeckých ortodoxních i katolických konzultantů, kteří byli skutečně skvělí, ale kteří nám dávali naprosto odlišné úhly pohledu – od židovské myšlenky 1. století ke křesťanským písmům a přepisům z 1. století, od Markova evangelia až po evangelium Máří.“

„Tehle film nemá být v žádném případě teologickým nebo historickým textem,“ pokračuje Watts. „Je to příběh připravený k výkladu a JE to příběh, který vyprávíme, ale chceme, aby naprosto respektoval víru lidí.“

Goslett vysvětluje význam Mariina evangelia, které bylo jedním z klíčových textů, které filmaři konzultovali. „Představuje Máří jako klíčovou figuru v Ježíšově hnutí,“ říká, „a má podobu debaty mezi Máří a mužskými učedníky, která odhaluje, že Máří byla Ježíšovi velmi blízko a že měla na Ježíšovo učení jedinečný náhled, který se snažila sdílet s apoštoly. Skutečnost, že je žena a že má tehle jedinečný pohled, není některým učedníkům – zejména Petrovi – úplně po chuti, což vytváří fascinující dynamiku.“

Liz Watts pokračuje: „Máří chápe Království a Ježíšovo poselství jako odpuštění, milosrdenství a lidskost. Učedníci ve filmu rozumí pojmu Království Boží na zemi každý trochu jinak – nebo spíš jinak rozumí tomu, jak toto Království nastane. Kdy Ježíš toto Království přinese a jak? V průběhu filmu Máří poznává, že na to existuje jednodušší odpověď, a tou je Ježíšovo poselství – že se musíme změnit uvnitř my sami, abychom mohli

změnit svět kolem nás. To, že zůstává po Ježíšově boku i během ukřižování, přestože ostatní učedníci prchnou, je také zásadní rozdíl. Z debaty mezi Máří a Petrem, kterou film ukazuje, je patrné, že Máříino pochopení se soustředí na Ježíšovo poselství o odpuštění. Později, když se Ježíš objeví před ostatními učedníky, se všechna evangelia shodnou na tom, že jeho vzkříšení je jeho zprávou o odpuštění.”

Pro Chewitela Ejiofora, který hraje Petra, byla důležitá právě odlišná perspektiva: „Evangelium Máří nabízí vhléd, protože se od evangelií v Novém zákoně velmi odlišuje v otázkách boje, v polemikách mezi učedníky a v konfliktech, které Máří vytváří a v odlišném vnímání toho, co vlastně nový začátek znamená – zejména v Jeruzalémě po Ježíšově ukřižování.”

Canning a Sherman se soustředili i na případné komerční možnosti filmu. „Nechtěli jsme si zne přátelit křesťanské publikum,” říká Canning, „ale zároveň jsme to nechtěli vzdát kvůli myšlence, že křesťanští diváci nepřijmou film, který je v určitém směru o rovnosti a feminismu. Chtěli jsme najít toho pravého režiséra, který dokáže film převyprávět způsobem, který nikoho nevytloučí.”

Filmaři si byli samozřejmě také vědomi toho, že by film mohl ve světě vyvolat ostré diskuse o tom, jakým způsobem příběh ztvárňuje. Goslett říká: „Vyprávíme ten příběh nekorektně a ve zhuštěném čase a v našem filmu má Jidáš hodně odlišnou motivaci od té tradiční, ale ta nejkontroverznější věc, kterou jsme udělali, je že jsme příběh převyprávěli z ženského pohledu.”

Garth Davis, který režíroval *Lion See-Sawa*, s Dev Patelem a Nicole Kidman, film, který získal šest nominací na cenu Akademie a získal dvě ceny BAFTA, byl skvělou režisérskou volbou.

„Garth má velmi speciální duši a tento film potřeboval srdce a hodně péče věnované této tématice,” vysvětluje Canning. „Přinesl také příběhu dynamiku a svěžest. Jeho práce s herci, nápady ohledně potenciálu filmu z hlediska rozsahu a ambicí a zejména z hlediska vytvoření

architektury té doby tak věrně, jak je to jen možné – všechny tyto prvky přinášejí divákům něco svěžího.”

Davise k přijetí režisérské role motivoval možná poněkud neobvyklý zdroj. „Velkou inspirací pro mě byla Malala Yousafzai,” říká režisér. „Na jejím příběhu je něco, co pro mě odráží příběh Máří. Taliban ji střílil do tváře, protože chtěla chodit do školy. Získala potom Nobelovu cenu za mír a v děkovné řeči Talibanu jeho činy odpustila. Takovýto akt odpuštění, akt lásky, to pro mě bylo naprostým srdcem celého filmu. Když jsem četl scénář, přemýšlel jsem o tom, jak moc je v ní obsažen Mariin příběh. Moc se mi také líbila velká lidskost scénáře a jeho význam pro současnost.”

Davis chtěl k filmu přistoupit z naprosto nové perspektivy. „Chtěl jsem se vyhnout natočení něčeho, co už někdo udělal,” říká. „Většina biblických filmů se natáčela v poušti a už se to stalo jakýmsi pravidlem. Já jsem chtěl, aby to bylo uvěřitelné, důležité a současné a opravdu jsem se chtěl vyhnout všem stereotypům.”

Producentka Liz Watts si uvědomuje, že výběr Davise coby režiséra dává ve světle citlivosti scénáře jednoznačně smysl: „Garth je prostě velký filmař, který příběhy vypráví s citlivostí a s velkou dávkou emoční inteligence,” vysvětluje. „Tenhle příběh obsahuje spoustu složitých historických prvků, ale v jeho jádru je duchovní příběh. Garth je brilantní v práci se scénářem i s herci, a tenhle film pro něj byl výzvou, protože vypráví nový příběh z nového úhlu, ale v rámci notoricky známého příběhu, který se v minulosti už vyprávěl tolikrát.”

„Tenhle příběh je o ženě, která jde za svou vírou,” pokračuje Watts, „a zároveň spojuje velké množství historie a teologie, ale ve finále je zábavným příběhem, který představuje příběh o Ježíšovi úplně jiným způsobem. Sama jsem o Máří Magdaléně moc nevěděla, takže jsem byla zvědavá a myslím, že diváci budou přitahováni podobným způsobem. Je to příběh o velmi silné ženě, která se ocitne v pozici, která je hodně odlišná od té, ve které by podle mínění společnosti měla být.”

Úspěch základního tématu významně závisel na herečce, která ztvární Máří. Davis s producenty chtěli někoho s emoční inteligencí a s jemným hereckým stylem, kdo by ukázal hloubku své postavy, její složitost a spiritualitu. Davis nemusel svou Máří hledat daleko.

„Na filmu *Lion* jsem pracoval s Rooney Marou a říkal jsem si, že je to velmi pozoruhodná herečka,” říká režisér. „Během natáčení jsme si všichni všimli její kvality, která jako by byla z jiného světa. Je napojená na něco speciálního a jedinečného, a takhle já vnímám Máří. Máří není člověk, který by teprve zjišťoval, kým je, ona už v sobě má světlo, už je ve spojení s Bohem, ale zatím neví, jak to vyjádřit.“

Iain Canning potvrzuje: „Rooney přináší Máří Magdaléně klid a soucit. Na začátku filmu moc nemluví, protože její postava nemá dovoleno se moc vyjadřovat, ale musela prokázat hodně hereckého umu, díky kterému můžete zachytit oheň, který v sobě má a který čeká na své zažehnutí. Rooney i přes omezený čas na plátně dokázala mnoho.“

„Většina ostatních filmů o Ježíšovi je výhradně o něm, a teď tady máme film o Máří Magdaléně,” říká Mara. „Stejně uvidíme všechny ty věci, které jsme zvyklí vidět v biblických filmech, ale vidíme je jejíma očima. Tím pádem je samozřejmě vidíme v úplně jiném světle. Většina lidí zná Máří Magdalénu jako prostitutku, což ale není pravda; tady vidíme, odkud pochází a kým skutečně je.“

Ve filmu se Máří objevuje ještě předtím, než potká Ježíše, a film ji vykresluje jako velmi nezávislou a v určitém směru moderní ženu, která – ačkoliv už jí je přes dvacet – je stále neprovdaná a pracuje se svou rybářskou rodinou. Jak Mara vysvětluje: „Potkáváme Máří v okamžiku, kdy se svou rodinou žije v Magdale, a vidíme, jak moc se odlišuje od všech dalších členů své rodiny. Rodina ji tlačí do sňatku a dětí, protože už je obecně považována za starou, a chtějí, aby dělala to, co se od ženy očekává. Ona tomu ale odolává. Myslím, že má rybářskou práci opravdu ráda a že se cítí být v těsném spojení s Bohem způsobem, kterému úplně nerozumí a proto ho chce lépe prozkoumat. Odjakživa se cítila být jiná než všichni ostatní a cítila, že ji nikdo neposlouchá, takže když přišel Ježíš, byl prvním, kdo

rozuměl tomu, co Máří cítí. A ona je dost statečná, aby opustila svou rodinu a následovala ho.”

Mara neodolala příležitosti znovu pracovat s Davisem, režisérem, jehož filmařské metody s ní naprosto souzní. Vzájemné naladění režiséra a herečky pomohlo výrobě od základu. Toto kreativní partnerství se rozšířilo i na celou perspektivu, jakou oba na film nahlíželi. „Garth nechtěl natočit náboženský, ale duchovní film,” říká Mara. „Tím nejdůležitějším pro něj byl feministický aspekt vyprávějící příběh této ženy. Máří byla u toho, když Ježíš zemřel a byla u jeho zmrtvýchvstání. Byla niternou součástí celého příběhu, ale byla označena za děvku, zatímco Petr, který Ježíše třikrát zapřel a nepochopil a překroutil jeho poselství, byl prohlášen za svatého a jsou mu zasvěcené kostely po celém světě. Ona je děvka a on je svatý. To je prostě neuvěřitelné.”

Také Davis vnímal spolupráci s hvězdou svého filmu jako kreativně harmonickou. „Ani Rooney, ani já nejsme žádným způsobem nábožensky založení, což byla výzva, protože tenhle film bude považovaný za náboženský,” říká režisér. „To, na čem jsme se spojili, je duchovní poselství. A svým způsobem je to poselství, které se ztratilo. Bereme lidi zpátky k jádru Ježíšova poselství – že síla je v nás, ne mimo nás, že to není o ideologii a pravidlech a závazcích a povinnostech, ale o tom, poslouchat to, co máme uvnitř a spojit se s tím.”

Jednou z nejobtížnějších scén byla pro Maru scéna, kdy z ní vyhánějí ďábla. Předtím, než Máří opustila Magdalú, aby následovala Ježíše, povolala Máříina rodina exorcistu, aby na Máří provedl svůj obřad. Pro rodinu to znamená akt lásky. Davis vysvětluje: „Nemohou chápat Mariinu osobnost nebo její volby – vnímají to prostě jako démona. Tragédií této scény je, že rodina to vše dělá proto, že si myslí, že jí to pomůže, ale ve skutečnosti ji tím jen posílají ještě dál od sebe. Mohla to být velmi temná a dramatická scéna, ale místo toho je velmi komplexní.”

„Ta scéna byla velmi brutální zejména díky způsobu, jakým se Garth rozhodl vykreslit rodinu,” říká Mara. „Vytvořil velmi laskavou rodinu a prostředí. Hluboce jim na sobě

navzájem záleží, takže když dojde k exorcismu, je to scéna, která láme srdce. Tohle není scéna plná klišé o hodných a zlých chlapcích. Oni ji opravdu milují a jsou přesvědčeni, že pro ni dělají to nejlepší.”

Během natáčení této scény zažili herci a filmový štáb bizarní a znepokojující zážitek. „Všichni jsme k přípravě scény měli kopii jednoho ze starodávných textů,“ říká Davis, „a téměř v té minutě, kdy jsme vešli do vody, ustal vítr. Naprosto. Nebyl tam vůbec žádný pohyb. A najednou kolem nás začaly létat blesky. To všechny vyděsilo! Zajímavý okamžik, kdy život zrcadlil umění.“

Máří, Ježíš a Petr vytvořili komplexní trojúhelník, který je jádrem filmu, takže obsazení dvojice hlavních mužských postav mohlo celý film zvednout, nebo položit.

Pro Joaquina Phoenixe představovala role Ježíše obrovskou výzvu. „Moc jsem chtěl postavu Ježíše ukázat reálně,“ říká Davis, „a ukázat ho jako energickou osobu. Myslel jsem přitom na Joaquina, protože je neuvěřitelně citlivý a zároveň duchovní a starostlivý člověk. Nikdo jiný mě vůbec nenapadl, takže pro mě to bylo 'Tohle je on nebo vážně nevím, jak ten film natočíme'.“

Třetí postavou trojúhelníku je Petr, jeden z Ježíšových učedníků, kterého hraje Chewitel Ejiófor. „Petr byl pro křesťanství klíčovou postavou,“ říká herec. „Na poslední cestě do Jeruzaléma byl Ježíšovi velmi blízko. A, stejně jako ostatní učedníci, měl velmi komplikovaný vztah k Máří Magdaléně. Máří a Petr projdou během příběhu velmi zajímavou cestu a Petr nakonec k Máří získá obrovský respekt a lásku.“

Ejiófora přitahovaly ambice filmu: „Byl jsem vážně zvědavý, co se dá v tomto kontextu a žánru udělat,“ vysvětluje. „Říkal jsem si, že bude zajímavé podívat se na Ježíšův příběh perspektivou Máří Magdalény, ale nebyl jsem přesvědčený, že to bude nějak objevné. Ale když jsem to četl, začínal jsem rozumět její cestě a jejímu vztahu s Ježíšem, zjistil jsem, jak to souzní s tolika současnými myšlenkami, které jsou aktuální a naléhavé, ve smyslu vztahů

mezi muži a ženami a znormalizování misogynství. To má v tomto příběhu pevné kořeny, a to, jak vnímáme Máří Magdalénu, velmi úzce souvisí s mužsko-centrickým pohledem na historii, a zejména na tu biblickou.“

Chewitela scénář oslovil také svým zaměřením na realitu. „Film se snaží podat tento všeobecně známý příběh z velmi reálného místa,“ říká. „Tento způsob vyprávění pro mě byl nový – nevím, jaké by bylo putovat se skupinou jako byla tato, nevím, jaká by byla moje každodenní zkušenost, nevím, jaké to je, být svědkem zázraku. Takže možnost skutečně zjistit, co to pro tu skupinu mužů znamenalo, byla fascinující. Naše rozhovory se točily kolem toho, jak tyto příběhy vymanit z biblického, nadpozemského světa a zasadit je do skutečného, hmotného a fyzického světa nejpoctivěji, jak to jde.“

„Myslím, že Petr se duchovně odpojil,“ říká Davis. „Je milující, pečující lidská bytost a chce, aby svět byl lepší, ale je odpojený. Nedokáže přijmout jednoduchost toho, co mu Máří po smrti Krista říká a nemá odvahu věřit něčemu takovému jako že Království je spíš uvnitř nás než venku. Chce ty samé věci jako Máří, ale – protože truchlí pro člověka, kterého miloval – nedokáže to přijmout. Váhá, a jedna jeho část tomu opravdu chce věřit, ale nemůže, protože má duchovno znečištěné závistí.“

„To má velký význam pro to, co se děje dnes,“ pokračuje Davis, „ve smyslu toho, co musíme udělat, abychom byli blíž Bohu. Ve skutečnosti je to možná jednodušší, a to je to, co se Máří snaží vyjádřit. To je celé téma filmu – nenecháme se chytit do hádek a bojů, nenávisti a pomsty, ale připomínejme si, co je opravdu důležité a pojďme zpátky k základům.“

Petrův konflikt s Máří ohledně její víry, jejího vztahu s Ježíšem a její role ve skupině, tvoří jednu z ústředních dynamik filmu. Zatímco Petr věří, že Ježíš povede lidi k novému světovému řádu, Máří klade důraz na individuální spiritualitu – na to, že pokud se člověk změní uvnitř, přinese to velkou změnu celému světu

„Petr je Ježíšovou pravou rukou, je velmi oddaný a neochvějný učedník,“ říká Ejiofor.

„Vypadá to, že Petr tu skupinu vede. Věří, že jejich cesta přinese revoluci, seizmický posun ve způsobu, jakým je organizovaný svět, ve způsobu, jakým funguje planeta, jak na sebe vzájemně působí lidské bytosti, všechno. To, že je na této cestě žena, je pro něj důvodem k obavám, zejména pak proto, že jde o mladou ženu, ne z hlediska sexuálního, ale proto, že nechtějí, aby si lidé mysleli, že přišli proto, aby odvedly mladé ženy od jejich venkovských komunit.“

Petrův postoj k Máří je dál komplikovaný žárlivostí a zraněnou pýchou. „Na těchto postavách je zajímavé, že se charakter jejich konfliktu vyvíjí,” říká Ejiofor. „To, co začíná jako pragmatický způsob, jak si neznepřátelit společenství, jimiž procházejí, se poté mění v něco hlouběji zakořeněného v Petrově vnímání na postavení ženy v rámci skupiny. Mariina emocionální, intelektuální a spirituální intimita s Ježíšem je něco, s čím se Petr velmi těžko vyrovnává.“

„Ježíš v Máří vidí něco velmi výjimečného,” říká Mara. „Je s ní spojen tak, jako s nikým jiným, a to Petra skutečně ohrožuje. Petr k věcem přistupuje úplně jinak než Máří. Je daleko pragmatictější a strukturovaný, zatímco ona je empatictější a intuitivní. On je zvyklý být jedničkou a ona je navíc žena, což je pro něj náročné. Oba k věcem přistupují z úplně jiného úhlu. Máří vždy zajímá jako první to, jak se vše dotýká Ježíše a jak se cítí. Vždycky k němu jde jako první, aby se ujistila, že je v pořádku, zatímco ostatní učedníci z něj mají trochu strach. Ona s ním mluví jako s normálním člověkem, a to je jedním z důvodů, proč je k ní tak přitahován.“

Právě kvůli tomuto konfliktu pošle Ježíš Petra a Máří na poušť. Je to pro ně příležitost konečně vyřešit své problémy. „Začínají se zabývat jeden druhým,” říká Ejiofor. „Petr ji začne vnímat jako jedince. To je základ pro to, abyste mohli začít někoho akceptovat a je to také základní složka jejich cesty. Uvědomuje si, že žena v jejich skupině Ježíšovo poselství neznevěrohodní a že jeho víra v to, že změny lze dosáhnout jen násilnou revolucí, je špatná. To, co Máří nabízí, je něco, co může věci měnit mnohem hlubším způsobem.“

Z cesty do pouště těžší nejen Petr. „Oba si mají navzájem co dát,” říká Mara. „Oba se mají od toho druhého co učit. Petr se od Máří učí soucitu, ale Petr ji díky svému vzdorování učí, jak být silná a stát na svém. Ona se mu musí vzepřít, ale tím, že to udělá a díky tomu, že se chová tak, jak vnímá jako správné a pravdivé, on se od ní učí milosrdenství.“

Jejich interpretace víry ale zůstává velmi odlišná. „Máří nebere Ježíšovo poselství tak doslovně,” říká Mara. „Ostatní učedníci mají doslovné očekávání, že toto Království skutečně přijde a do Ježíše vložili veškerou svou víru s myšlenkou, že tato jedna osoba změní svět a že 'On to udělá pro nás'. Máří to takhle doslovně nebere. Chápe, že tohle je uvnitř nás všech, že my všichni se musíme změnit, aby se změnil svět. A že všichni musíme být dobří, aby mohl být dobrý i svět. Spousta lidí čeká na jedince, kterého pak budou následovat, a to je podle mě vždycky nebezpečné: kdykoliv děláte něco ve jménu jednoho člověka, vždycky je tam prostor pro to, aby se věci začaly ubírat velmi temným směrem. Myslím, že to Máří vnímá jako konání dobra pro dobro samo, ne kvůli jednomu člověku, ale v zájmu společenství.“

Postavu Jidáše ztvárnil Tahar Rahim. Filmaři se chtěli vyhnout obecně užívaným karikaturám a místo toho vylíčit muže v lidském a soucítícím světle.

A právě tahle optika herce přitahovala. „Nikdy jsem Jidáše takhle nevnímal,” říká Rahim. „Jidáš byl vždycky zrádce, který zradil Ježíše, ale tady je lidskou bytostí. To, co udělal, by mohl udělat každý, protože je to v podstatě rodinně zaměřený muž, který obdivuje Ježíše víc než kdo jiný a velmi netrpělivě očekává změnu. Vzpomněl jsem si na práci izraelského spisovatele Amose Oze, jehož vylíčení Jidáše je skoro totožné s tímto filmovým. Uchvátil mě i scénář, který vše vnímá očima Máří. A je to jiná Máří, ne Máří prostitutka, ale Máří učednice.“

Jakmile byly role obsazeny, přesunul se filmový štáb s herci na Sicílii, kde se film z větší části točil. Než začalo samotné natáčení, podrobil Davis své herce intenzivnímu zkoušení. Canning o tom říká: „Garthovy techniky a jeho postupy jsou jedinečné a dovolují hercům

zažít úplně jiný způsob zkoušení. Místo neustálého opakování scén k tomu Garth přistupuje z emocionálního a velmi podivného úhlu; vyvede herce z jejich komfortní zóny a čeká, co zajímavého z toho vzejde.”

Davis také vzal herce na horské túry, aby se aklimatizovali na okolní podmínky a zvykli si na oblečení a obutí. „Jak by se vám spalo v takovém oděvu, protože to je asi vše, co měli? Vyskytla se řada problémů, praktických věcí, s kterými se herci museli vypořádat, a to jim otevřelo mysl.”

VZHLED A LOKACE

Spolu s producenty Iainem Canningem a Emilem Shermanem se Garth Davis obklopil týmem spolupracovníků, mezi které patřili jak ti, s kterými už pracoval, tak nováčci. Za kamerou byl Greig Fraser a v čele výpravy stála Fiona Crombie. Za střih odpovídal Alexander de Franceschi- všichni tři už s Davisem pracovali na filmu *Lion a/nebo Na jezeře*. Naproti tomu poprvé s Davisem spolupracovala kostýmní výtvarnice Jacqueline Durran a maskérka Marese Langan.

Podle producenta Iaina Canninga se možná nečekanou kreativní inspirací stal film Monty Python *Život Briana*: „Je to samozřejmě komedie, ale neuvěřitelně dobře udělaná. Kostýmy a výprava jsou fantastické, takže se musíte vážně snažit, abyste je porazili. První debata, kterou máte při podobném projektu s vedoucími různých oddělení, je o tom, jak to udělat, aby to bylo jiné než předchozí verze příběhu Ježíše Krista. Co se týká kostýmů, jsou tady odlišnosti v tkaninách a typech látek, které jsme použili, ve výpravě jsme se snažili o jednoduchost. Rozhodně jsme se chtěli vyhnout různým klišé a chtěli jsme k tomu přistoupit spíše z historického pohledu.”

Kostýmní výtvarnice Jacqueline Durran si pro film udělala rozsáhlý historický výzkum. „Co se týká kostýmů, cítila jsem, že je důležité vypracovat pro svět filmu nějaká pravidla – a abychom je našli, hledali jsme v historii židovských nebo palestinských oděvů a toho, co je

známé jako biblické šaty. Naším cílem bylo zredukovat vše na nezákladnější prvky. Stále jsme ale měli v hlavách respekt k dřívější kultuře, jejíž slova a způsob života dnes stále silně rezonují.”

Během výzkumů přišla Durran se svým týmem na skvělého spolupracovníka: „Snažili jsme se co nejvíc používat ručně tkanou bavlnu, konopí a vlnu a plátno. Všechny dekorace byly dělané ručně. Měli jsme štěstí, že jsme našli sociální podnik SEP spolupracující s palestinskými ženami, které vyšívaly v táboře Jerash v Jordánu a který produkuje nádherné výšivky založené na starodávných vzorech.” SEP je sociální podnikání, které tvoří více než 300 umělců s cílem povznést tisíce uprchlíků nad hranici chudoby.

Durran pokračuje, „Všechny kostýmy měly stejné prvky; tuniky, šerpy, šátky i sandály. Herec si během zkoušek, poté, co se blíž seznámil se svou postavou, sám vybral, jak se bude oblékat.”

Celé osmitýdenní natáčení probíhalo v jižní Itálii, kde se nachází starobylé město Matera, stejně jako kraj Puglia (česky Apulie), které se staly Kánou Galilejskou a Jeruzalémem, a na Sicílii, kde se natáčely scény z Galileje.

Tým nejprve zkoumal lokace v Izraeli, kde obhlížel hlavní historické památky a konzultoval s místními odborníky. Canning říká: „Nezajímala nás jen architektura a krajina; chtěli jsme porozumět sociální dynamice té doby – co lidé jedli, jaká používali kuchyňská náčiní, jak vypadaly jejich domovy, zdroje, které měli k dispozici. Nemohli jsme film točit v Izraeli, ale Matera v Itálii měla přesně tu samou atmosféru jako Jeruzalém – ta podobnost dynamiky byla neuvěřitelná. Chtěli jsme pomoci divákům ponořit se do historie těch časů, spíše než je znovu vytvořit v moderním Jeruzalémě, který naprosto nevypadá tak, jako za dob Ježíše. Tato italská a sicilská místa nám nabídla odlišnou geografickou dynamiku, která nás přenesla od Galilejského jezera přímo do Jeruzaléma.”

Matera, ležící ve vnitrozemí kraje Basilicata, je známá jako Podzemní město díky jeskynním

obydlím ve vápencovém svahu a je považována za jedno z nejstarších obydlených měst světa – je obývaná od paleolitu. Toto místo bylo velkou inspirací pro vedoucí výpravy Fionu Crombie. „Matera má mimořádnou a konzistentní barevnou paletu; v jejích kamenech je něco zlatého. A způsob, jakým je postavena, je velmi zajímavý – cesty vinoucí se jako hadi skalnatou krajinou, kterou odhalují jen velmi pozvolna. Ta jeskynní obydlí působí jako z jiného světa.“

„Ve filmu je Jeruzalém místem čilého obchodu a ohromného množství lidí,” říká Crombie. „Představuje protipól toho, kde film v Galileji začal, což je svěží, krásné a velmi specifické místo. Tam jsme chtěli vyjádřit myšlenku, že to město bylo postavené téměř holýma rukama, kde rodiny postavily své domy vlastními silami, kámen po kameni.“

Jednou z klíčových lokací byl Druhý chrám v Chrátové hoře v Jeruzalémě, který poskytl místo pro jeden z vrcholných okamžiků filmu, kdy Ježíš vyhnal obchodníky a směnárny, tvrdí, že je Bůh a prorokuje přicházející zkázu. V předchozích kinematografických verzích byl chrám často vykreslován jako malé tržiště, zatímco ve skutečnosti bylo obrovské a zahrnovalo, jak Davis říká, „nějakých šestnáct fotbalových hřišť“. „Byl jsem rozhodnutý být přesný a ukázat Ježíše uprostřed chrámu a zachytit ty rozměry,” říká.

Scény Ježíšova příchodu do chrámu se natáčely v Neapoli na Piazza del Plebiscito v centru města, které má požadovanou velkolepost a rozlohu a kde mohl štáb točit, jak chtěl. Davis také chtěl co nejvěrněji vytvořit svátky Pesach. „Ta oslava byla jedna velká nádherná věc,” říká. „Modlitby, písně, bubny – všechno možné. Měli jsme kolem 400 komparzistů, z nichž téměř všichni byli pouliční umělci a spousta z nich hudebníci. Bylo to skoro jako jihoamerický festival. Když jsme tu scénu natáčeli, nebylo to o koordinovaném pohybu komparzu; vytvořili jsme ten svět a klíčové herce jsme do něj umístili; bylo to, jako bychom něco přivedli zpátky k životu.“

Velkou nadějí filmařů je, že MÁŘÍ MAGDALÉNA zasáhne diváky díky svému poselství. „Opravdu doufám, že lidé po shlédnutí tohoto filmu trochu zpomalí a začnou si naslouchat,

protože to je jedním z jeho poselství," říká Garth Davis. „Bůh je v tichu. Zastavte ideologie, hádky a rozhovory; zůstávejte na místě lásky a poslouchejte.“

Režisér pevně věří, že na toto poselství bude reagovat jak křesťanské, tak nekřesťanské publikum. „Nekřesťany – což zahrnuje řadu jiných náboženských vyznání – doufám chytí za srdce témata rodiny, pokračování navzdory tragédii, sociální dynamiky skupin a toho, jak v současnosti žijeme. Pokud bychom vytvořili film, který by se obracel pouze ke křesťanům, vnímali bychom to jako neúspěch; chceme tento neuvěřitelný příběh přinést všem.“

Chewitel Ejiofor a Rooney Mara souhlasí. „Film představuje fascinující příběh v kontextu ohromné politické touhy změnit způsob, jak věci fungují," říká Ejiofor. „Ukazuje vzorek lidí, kteří zkoušejí zlepšit svět a výzvy, kterým čelí. Myslím, že není podstatné, jestli jste věřící nebo ne. Je to neobyčejný příběh o malé skupině lidí, kteří cítí, že mohou změnit svět.“

„Hned zpočátku jsem Garthovi řekla, že nechci hrát v náboženském filmu," říká Mara, „a ani on neměl zájem udělat náboženský film; chtěl natočit duchovní film. Doufám, že dosáhne i na nevěřící diváky. Je to o tom, že Petr a Máří si každý vezmou z Ježíšových lekcí zcela jiné poselství a doufám, že oba typy diváků si z filmu vezmou odlišné věci. Když lidé dokáží odložit své předsudky o náboženství – tak, jako jsem to musela udělat já – mohou najít něco opravdu krásného v tom, co Ježíš říkal, ne jako náboženská postava, ale jako muž, jako léčitel. Byl hodně podobný postavám jako Gándhí nebo Martin Luther King.“

****

Podle křesťanských evangelií byla Máří z Magdaly přítomna jak Ježíšově smrti, tak jeho pohřbu; a je označena za prvního svědka Ježíšova zmrtvýchvstání.

V roce 591 prohlásil papež Řehoř, že Máří z Magdaly byla prostitutkou, což je mylný názor přetrvávající dodnes.

V roce 2016, byla Máří z Magdaly oficiálně označena Vatikánem jako *Apoštol apoštolů* – jim rovná – a prvním poslem vzkříšeného Ježíše.